

LBRIS

We know
books

SHIRLEY

CHARLOTTE BRONTË

Traducere din limba engleză și note
D. MAZILU

LITERA

București

Cuprins

I. Levitic.....	5
II. Furgoanele	21
III. Domnul Yorke	39
IV. Domnul Yorke (urmare)	50
V. Hollow's Cottage	64
VI. Coriolan.....	84
VII. Diaconii iau ceaiul.....	109
VIII. Noah și Moses	140
IX. Briarmains	159
X. Fete bătrâne	186
XI. Fieldhead.....	207
XII. Shirley și Caroline.....	228
XIII. Alte chestiuni de afaceri.....	254
XIV. Shirley își caută mântuirea în opere de binefacere	285
XV. Alungarea domnului Donne	302
XVI. Rusaliile.....	319
XVII. Serbarea școlară.....	333
XVIII. Pe care cititorul simandicos e sfătuit să-l sară, întrucât în el sunt înfățișate persoane vulgare.....	352

Shirley
Charlotte Brontë

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Shirley
Charlotte Brontë

Copyright © 2024 Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Mihaela Serea
Corectori: Cătălina Călinescu, Dorina Lipan
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BRONTË, CHARLOTTE
Shirley / Charlotte Brontë; trad. din lb. engleză
și note: D. Mazilu. – București: Litera, 2024
2 vol.

ISBN 978-630-319-805-7
Vol. 1 – 2024. – ISBN 978-630-319-806-4
I. Mazilu, D. (trad.; note)
821.111

I Levitic

In anii din urmă, o ploaie deasă de diaconi s-a abătut asupra părților de nord ale Angliei: îi găsești puzderie pe dealuri; fiecare parohie are parte de unul sau mai mulți. Sunt destul de tineri ca să poată fi foarte activi, și s-ar cuveni să facă tare mult bine. Dar nu despre anii din urmă are să fie vorba. Ne vom întoarce la începutul acestui secol: anii din urmă – anii de-acum – sunt prăfuiți, arși de soare, încinși, arizi. Vom ocoli amiaza, o vom uita la vremea sies-tei, vom petrece miezul zilei dormind și vom visa despre zori.

Dacă îți închipui, din acest preludiu, cititorule, că ți se pregătește ceva în chip de povestire romantică, niciodată n-ai săvârșit o mai mare greșală. Te aștepti cumva la sentimentalism, poezie și visare? Prevezi pasiune, impulsuri și melodramă? Domolește-ți nădejile; redu-le la o treaptă mai joasă. Dinainte ți se vor înfățișa fapte reale reci și concrete; ceva neromantic precum dimineața

de luni, când toți cei ce sunt nevoiți să trudească se trezesc cu conștiința că trebuie să se scoale și să se îndrepte spre munca lor. Nu e o afirmație categorică precum că nu vei gusta lucruri pasionante – poate către mijlocul și sfârșitul ospățului –, dar s-a hotărât ca primul fel ce va fi pus pe masă să se numere printre cele pe care un catolic – ba, ce să mai vorbim, chiar un anglo-catolic – le poate mânca în Vinerea Mare din Săptămâna Patimilor: linte rece cu oțet, fără untdelemn; pâine nedospită, cu buruieni amare, iar despre friptură de miel, nici vorbă.

În anii din urmă, zic, prin părțile de nord ale Angliei a plouat cu diaconi; dar în una mie opt sute unsprezece–doisprezece, un asemenea potop încă nu se abătuse pe acolo. Diaconii erau rari pe atunci: nu ființa nici un Ajutor pastoral, nici o Asociație a diaconilor care să întindă o mână de sprijin bătrânilor parohi și protoierei și să le ofere mijloace pentru a plăti un coleg tânăr și viguros, ieșit de la Oxford sau Cambridge. Urmașii de azi ai apostolilor, ucenici ai doctorului Pusey¹ și unelte ale Propagandei², pe vremea aceea abia se cloceau sub păturile molcuțe ale leagănelor, sau erau supuși purificării prin botez în ligheanul lavoarului. Uitându-te la oricare dintre acești prunci, nu puteai bănui că dublele volănașe plisate ale bonetei încingeau fruntea unui dinainte hărăzit, anume blagoslovit ca urmaș al sfinților Pavel, Petru și Ioan; nici nu puteai prevedea în faldurile lungii cămășuțe de noapte stiharul alb în care avea să muștruluiască mai târziu, cu toată severitatea, suflețele enoriașilor săi, și să-l uluiască în chip straniu pe preotul de modă veche, când avea să-și fâlfâie de la înălțimea amvonului veșmântul ca o cămeșoaie ce nu fluturase până atunci mai sus decât pupitrul.

Totuși, chiar și în vremurile acelea de lipsă, se mai întâlneau diaconi: planta prețioasă era rară, dar se putea găsi. Un anume

district favorizat din West Riding¹, Yorkshire, se putea lăuda cu trei toiege ale lui Aaron ce propășeau pe o rază de douăzeci de mile. Ai să-i vezi, cititorule. Pășește în această plăcută casă-grădină aflată la marginea comunei Whinbury, intră în micul salon și acolo îi vei găsi așezați la masa de prânz. Îngăduie-mi să ți-i prezint: domnul Donne, diaconul din Whinbury; domnul Malone, diaconul din Briarfield, domnul Sweeting, diaconul din Nunnely. Casa este locuința domnului Donne, proprietate a unui anume John Gale, mic postăvar. Domnul Donne avusese bunătatea de a-și invita confracții să ospăteze cu dânsul. Noi doi, dumneata, cititorule, și cu mine, ne vom alătura comensalilor, vom vedea ce este de văzut și vom auzi ce este de auzit. Deocamdată, însă, dumnealor nu fac altceva decât să mănânce, iar în timp ce ei mănâncă, noi vom rămâne deoparte, să stăm de vorbă.

Domnii aceștia sunt în floarea tinereții: dispun de întreaga putere de muncă a acestei vârste interesante – o putere de muncă pe care sleiții lor parohi vârstnici tare ar vrea s-o aducă pe făgașul îndatoririlor pastorale, exprimându-și adesea dorința de a o vedea cheltuită în supravegherea harnică a școlilor și în vizitarea cât mai frecventă a bolnavilor din parohiile respective. Dar junii leviți² socotesc asta o îndeletnicire anostă; ei preferă să-și reverse energia în ocupații care, deși în ochii altora se înfățișează mai încărcate de plictiseală, mai îmbâcsite de monotonie decât munca țesătorului la război, par să le ofere o nesecată sursă de preocupare și satisfacție.

Mă refer la un du-te-vino între dumnealor, de la și spre locuințele respective: nu un cerc, ci un triunghi de vizite pe care și le fac reciproc în tot cursul anului, și iarna, și primăvara, și vara, și toamna. Anotimpul și starea vremii n-au importanță; cu un zel de neînțeles înfruntă ninsoarea și grindina, vifornița și ploaia, noroiul și praful, pentru a se duce să prânzească, să ia ceaiul sau să cineze împreună. Ce anume îi atrage ar fi greu

¹ Edward Bouverie Pusey (1800–1882), teolog englez, creatorul mișcării ritualiste, care a dus o facțiune a Bisericii Anglicane spre catolicism

² Congregație întemeiată și organizată de papa Grigore al XV-lea (1622), pentru propagarea catolicismului în țările păgâne

¹ Una dintre cele trei unități administrative ale comitatului Yorkshire, cu capitala la Wakefield

² Ajutori de preot. De la Leviticul, una dintre cărțile Vechiului Testament privitoare la regulile de cult și la îndatoririle diaconilor

de spus. Nu prietenia, fiindcă ori de câte ori se întâlnesc, se ceartă. Nu religia; cuvântul ăsta nu este niciodată pomenit între dâșii. Teologie poate că mai discută ei din când în când, dar despre cucernicie, niciodată. Nici slăbiciunea pentru mâncare și băutură; fiecare dintr-înșii s-ar putea desfăta la el acasă cu o friptură de vacă la tavă și un *pudding* la fel de bune, cu ceai la fel de tare și pâine prăjită la fel de gustoasă ca și cele ce i se servesc la confratele său. Doamna Gale, doamna Hogg și doamna Whipp – respectivele lor gazde – afirmă că „asta-i numai ca să dea oamenilor bătaie de cap“. Când zic „oameni“, aceste cucoane cumsecade se referă, bineînțeles, la dumnealor însele; fiindcă, într-adevăr, tare le mai dă de furcă sistemul ăsta de neîncetate invazii reciproce.

După cum am spus, domnul Donne și oaspeții săi sunt așezați la masa de prânz, iar doamna Gale îi servește, dar păstrează în ochi o scânteie din aprigul foc de la bucătărie. Dânsa socotește că privilegiul de a invita din când în când câte un prieten la masă, fără nici o plată suplimentară (privilegiu inclus în condițiile de închiriere), a fost folosit cu prisosință în ultima vreme. Astăzi e abia joi, iar luni domnul Malone, diaconul din Briarfield, a venit la micul-dejun și a stat și la masa de prânz; marți, domnul Malone și domnul Sweeting, din Nunnely, au venit la ceai, au rămas la cină, au ocupat patul de rezervă și au onorat-o cu prezența dumnealor la micul-dejun de miercuri dimineată; acum, joi, iată-i din nou aici la prânz, și doamna Gale e aproape sigură că au să rămână toată noaptea. *C'en est trop*¹, ar spune dânsa dacă ar ști franțuzește.

Domnul Sweeting își taie în bucăți felia de friptură de vacă din farfurie și se plânge că e tare; domnul Donne zice că berea e răsuflată. Ei nu, dar e culmea culmilor! Dacă ar fi măcar politicoși, doamna Gale nu le-ar pune chiar atâta la inimă; dacă s-ar arăta măcar mulțumiți cu ce li se dă, nu i-ar păsa, dar „diaconii ăștia tineri e atât de înfumurați și de zeflemitori, că nu le ajunge nimeni cu prăjina la nas; nu se poartă față de dânsa cu bună-cuviință și respectul «ce i s-ar cuveni», și asta, numai

fiindcă nu ține slujnică, ci face singură toată treaba gospodăriei, ca și mama dumneaei, Dumnezeu s-o ierte! Pe urmă vorbesc întruna urât despre obiceiurile din Yorkshire și despre oamenii din Yorkshire“, semn pentru doamna Gale că nici unul dintre ei nu e gentleman adevărat, nici de neam bun. „Preoții bătrâni face cât toată liota asta de tinere de-a învățat la colegiu; ei știe ce e buna-cuviință și se poartă frumos și cu cei mari și cu cei mici.“

– Pâine! strigă domnul Malone pe un ton care, deși târăgănat pentru a rosti numai două silabe, îl dezvăluie de îndată a fi de baștină din țara trifoiului și a cartofilor¹.

Doamna Gale îl dușmănește pe domnul Malone mai mult decât pe fiecare dintre ceilalți doi; dar îi este și teamă de el, fiindcă e un personaj înalt, solid, cu picioare și brațe adevărat irlandeze și o față tot atât de autentic națională: o față nu milesiană², nu gen Daniel O'Connell³, ci un chip cu trăsături proeminente de indian nord-american, specific pentru o anumită clasă de boiernași irlandezi, cu o expresie pietrificată și mândră, mai potrivită unui proprietar de moșie cu sclavi decât unui moșier cu țărani liberi pe pământul lui. Tatăl domnului Malone își zicea gentilom; era sărac, înglodat în datorii și de o aroganță prostească; iar fiu-său îi semăna leit.

Doamna Gale îi aduse pâinea întreagă.

– Taie-o, femeie! spuse oaspetele.

Și „femeia“ o tăie, așa după cum suna porunca. Dacă ar fi dat ascultare îndemnurilor din inima ei, l-ar fi tăiat și pe domnul Malone în felii; sufletul ei de yorkshireză se răzvrătea cumplit în fața unui asemenea sistem de a porunci.

Preoții aveau o poftă de mâncare zdravănă, și cu toate că friptura de vacă era „tare“, au înfulecat până ce n-a mai încăput în ei. Au dat pe gât, de asemenea, o cantitate respectabilă de „bere răsuflată“, iar un platou cu *Yorkshire pudding* și două

¹ Irlanda

² Adică asemenea celor din neamul Milesius, legendar rege al Spaniei ai cărui fii au cucerit Irlanda

³ Om politic și orator irlandez (1775–1847), luptător pentru cauza libertății Irlandei

¹ Asta depășește măsura. (în limba franceză în original)

castroane de legume au dispărut precum frunzele după ce trec lăcustele. Brânza, la fel, s-a bucurat de o deosebită prețuire din partea dumnealor; iar o „turtă cu mirodenii“, servită în chip de desert, a pierit ca o nălucă, nici că s-a mai aflat vreo urmă din ea. Prohodul i l-a cântat în bucătărie Abraham, fiu și moștenitor al doamnei Gale, un tânăr în vârstă de șase primăveri; trăsesse nădejde că acea turtă înturna-se-va nevătămată, iar când mama sa aduse tablaua goală, el cu glas mare a strigat și amarnic s-a jeluit.

În vremea aceasta, diaconii ședea și își sorbeau vinul, o licoare dintr-o recoltă fără pretenții, degustată fără prea multă desfătare. Domnul Malone, într-adevăr, ar fi preferat cu necuprinsă bucurie un whisky; însă domnul Donne, englez fiind, nu ținea în casă asemenea băutură. În timp ce-și sorbeau vinul, se ciocneau în păreri; nu despre politică, nici despre filosofie, nici despre literatură – aceste subiecte erau acum, ca întotdeauna, cu totul lipsite de interes pentru dâșii –, nici măcar despre teologie, practică sau doctrinară, ci despre mărunte chestiuni de disciplină ecleziastică, nimicuri ce păreau tuturor, în afară de ei, goale ca niște baloane de săpun. Domnul Malone, care izbuti să-și agonisească două pahare de vin, pe câtă vreme confrății săi se mulțumiră cu câte unul singur, se binedispușe treptat, în felul dumisale; adică devenise puțin cam prea îndrăzneț, debita necuviințe pe un ton arrogant și râdea zgomotos, încântat de propria-i deșteptăciune.

Fiecare dintre comenseni ajunse pe rând calul său de bătaie. Malone avea la îndemână un stoc de glume pe care obișnuia să le servească fără greș, cu prilejul agapelor de felul celei de față. Rareori își improspăta glumele, lucru care de altfel nici nu era necesar, deoarece el însuși nu se socotea niciodată plicticos, și puțin îi păsa de ce gândesc alții. Pe domnul Donne îl onoră cu aluzii la fizicul său extrem de firav, împunsături la adresa nasului său cârn, ironii mușcătoare în legătură cu un anume paradesiu jerpelit de culoarea ciocolatei, pe care acel domn îl arbora ori de câte ori ploua sau se arăta a ploaie, și critici referitoare la o colecție aleasă de expresii *cockney* și un fel de a pronunța de aceeași speță, proprietate personală a domnului Donne, care

meritau a fi luate în seamă pentru eleganța și prețiozitatea cu care îi împodobeau stilul.

Domnul Sweeting a fost luat peste picior cu privire la statura sa – era un bărbat puțintel, cât un băiețel ca înălțime și lățime, în comparație cu atleticul Malone –, ironizat în legătură cu înzestrările lui muzicale – cânta la flaut și intona imnuri ca un serafim (așa li se părea câtorva cuconițe tinerele din parohie), sfichiuit ca „favorit al cucoanelor“, înțepat în legătură cu mama și sora sa, pentru care bietul domn Sweeting nutrea sentimente adânc înrădăcinate în suflet și despre care avea din când în când nesocotința să vorbească de față cu hirotonisitul irlandez din alcătuirea căruia măruntaiele afecțiunii firești fuseseră, nu se știe cum, omise.

Victimele întâmpinau aceste atacuri fiecare în felul său; domnul Donne, cu o mulțumire de sine pompoasă și cu o nepăsare ușor încruntată, singurele propteale ale demnității sale de altfel firave; domnul Sweeting, cu indiferența născută dintr-o stare de spirit plină de îngăduință și blândețe, care nu pretindea să aibă vreo demnitate de apărut.

Când bătaia de joc a lui Malone ajunse prea supărătoare, ceea ce se întâmplă foarte curând, ceilalți doi se uniră să-i dea riposta, întrebându-l câți băieți strigaseră după el pe drum în ziua aceea „Peter irlandezul!“ (pe Malone îl chema Peter – reverendul Peter Augustus Malone); rugându-l să le spună și lor dacă în Irlanda se obișnuia ca în cursul vizitelor pastorale fețele bisericești să poarte în buzunare pistoale încărcate și toroipan în mână; interesându-se de înțelesul anumitor cuvinte englezești (pe care domnul Malone le stâlcea cu accentul său irlandez), și folosind alte asemenea metode de răzbunare pe măsura rafinamentului înăscut al spiritului fiecăruia.

În felul acesta, bineînțeles, nu-i puteau veni de hac. Nefiind o fire nici blândă, nici flegmatică, Malone ajunse repede în culmea furiei. Vocifera, gesticula; Donne și Sweeting râdeau. Pe tonul cel mai ridicat și mai ascuțit al vocii sale celtice îi batjocori ca fiind saxoni și snobi; la rândul lor, ceilalți îl tachinară, spunându-i că este băștinaș al unui pământ cucerit. În numele țării sale, Malone amenință cu răscoala și își declară

ura amară împotriva stăpânirii engleze; ceilalți doi pomeniră despre zdrențe, cerșetorie și jeg. Salonașul răsuna de vociferări; ai fi zis că după asemenea insulte grave trebuie neapărat să urmeze un duel; era de mirare că domnul și doamna Gale nu se alarmau de zarva aceea și nu trimiteau după un vardist să impună liniște. Dar dâșii erau obișnuiți cu asemenea întâmplări; știau prea bine că diaconii nu luau niciodată împreună masa ori ceaiul fără un pic de exercițiu de acest soi și nu-și făceau griji în privința urmărilor, știind că certurile clericale sunt pe cât de zgomotoase pe atât de nevătămatoare; că nu duceau la nimic și că, indiferent în ce termeni s-ar fi despărțit tinerii preoți într-o anume seară, aveau să se întâlnească negreșit a doua zi de dimineață ca fiind cei mai buni prieteni din lume.

În timp ce vrednica pereche stătea în jurul vetrei din bucătărie, ascultând ciocnirea sonoră și repetată dintre pumnul lui Malone și planșa de mahon a mesei din salon, ca și tresăririle și clinchetul carafelor și paharelor după fiecare bufnitură, râsul batjocoritor al beligeranților englezi confederați și perorațiile bâlbâite ale izolatului hibernian¹ – în timp ce stătea deci așa, se auziră pași afară și ciocănelul de pe ușă bătu insistent. Domnul Gale se duse și deschise.

– Pe cine aveți sus în salon? întrebă un glas – un glas destul de impresionant, nazal ca ton, repezit ca rostire.

– A! Domnul Helstone, dumneavoastră sunteți? Nici nu vă vedeam pe întuneric; acum se întunecă repede. Pofțiți înăuntru, sir.

– Mai întâi vreau să știu dacă merită osteneala să poftesc înăuntru. Cine e sus?

– Diaconii, sir.

– Ce? Toți?

– Da, sir.

– Au mâncat aici?

– Da, sir.

– Mulțumesc.

După aceste cuvinte, în casă intră un ins – un bărbat de vârstă mijlocie, îmbrăcat în negru. Străbătu bucătăria spre o ușă ce da înăuntrul locuinței, o deschise, își propti capul într-o parte și rămase în ascultare. Avea ce asculta, căci larma de sus ajunsese chiar atunci mai asurzitoare ca oricând.

– Ha! exclamă el doar pentru sine; apoi, întorcându-se către domnul Gale: Aveți deseori parte de asemenea soi de distracții?

Domnul Gale fusese epitrop, și deci era indulgent cu preoțimea.

– Sunt tineri, știți dumneavoastră, sir – sunt tineri, spuse el cu înțelegere.

– Tineri! Merită o bătaie zdravănă cu varga. Soi rău, soi rău. Și chiar dacă ai fi un disident¹, John Gale, și nu un fiu credincios al bisericii adevărate, tot așa ar proceda, la fel și-ar da în petic; dar am să...

În chip de încheiere a acestei fraze, trecu pragul ușii ce ducea în casă, o închise în urma lui și porni în sus pe scară. Iarăși ciuli urechile când ajunse în dreptul odăii de deasupra. Făcându-și intrarea fără să se anunțe, se propti în fața diaconilor.

Iar convivii amuțiră; rămaseră ca împietriți; năvălitorul, așijderea. Nou-venitul – un om mic de stat, dar cu o ținută demnă și purtând pe umerii săi lați cap, cioc și ochi de uliu, apoi deasupra tuturor acestora, un Rehoboam, adică o pălărie cu boruri late și îndoite în sus pe margini, pălărie pe care pare-se că nu socotea necesar s-o ridice sau s-o scoată în fața celor prezenți – își încrucișă brațele la piept și-i măsură de sus până jos pe tinerii săi prieteni – dacă prieteni se puteau numi – cum îi veni mai bine la îndemână.

– Așa! începu el, rostindu-și cuvintele cu o voce care nu mai era nazală, ci adâncă – mai mult decât adâncă –, o voce făcută inadins să răsună dogit și cavernos. Așa! S-a reînnoit minunea Sfintelor Rusalii? Au pogorât din nou pe pământ limbile despicate? Unde sunt? Chiar adineauri glasul lor umplea casa întreagă. Am auzit cele șaptesprezece limbi în plină înversurare: parții, mezii și elamiții, pământeni din Mesopotamia,

¹ De la Hibernia, denumirea latină a Irlandei

¹ Adept al uneia dintre sectele care nu recunoșteau autoritatea Bisericii Anglicane

cei din Iudeea, Capadocia, din Pont și din Asia, din Frigia și Pamfilia, din Egipt și din acele părți ale Libiei dimprejurul Cirenei, străini din Roma, evrei și prozeliti, cretani și arabi – acum două minute fiecare dintre ei trebuie să-și fi avut trimisul în această odaie.

– Vă cer iertare, domnule Helstone, începu domnul Donne. Luați loc, vă rog, sir. Doriți un pahar de vin?

Politețurile nu primiră nici un răspuns. Hultanul în redingotă neagră urmă:

– Dar ce vorbesc eu despre harul limbilor? Halal har! Am greșit capitolul și cartea, și Testamentul: Evanghelia în loc de Lege, Faptele Apostolilor în locul Facerii, cetatea Ierusalimului în locul câmpiei Șinar. Nu harul limbilor, ci încurcătura limbilor m-a asurzit cu huietul ei. *Voi*, apostoli? Aud? *Voi* trei? Hotărât – nu. Trei înfumurați zidari de la Turnul Babilonului – nici mai mult, nici mai puțin!

– Vă încredințez, sir, că stăteam și noi puțin de vorbă la un pahar de vin, după o masă ca între prieteni: îi puneam la punct pe disidenți.

– Aha! Îi puneți la punct pe disidenți, asta faceți domniile-voastre! Malone îi pune la punct pe disidenți? Mie-mi suna în ureche altfel, că-i pune la punct pe confrății dumisale întru apostolat. Vă certăți între voi și faceți aproape tot atâta târăboi – numai voi trei – cât face Moise Barraclough, croitorul predicator, cu toți ascultătorii săi la un loc în capela metodistă de jos, din vale, când sunt în toiul redeșteptării la dreapta credință. Știu eu cine e tartorul – dumneata, Malone.

– Eu, sir?

– Dumneata, sir. Donne și Sweeting stăteau liniștiți până ce-ai venit dumneata, și ar sta iar liniștiți dacă ai pleca. Păcat că nu ți-ai lăsat pe malul celălalt năravurile irlandeze, când ai trecut canalul ca să vii încoace. Apucăturile studenților din Dublin n-au ce căuta aici, la noi; fapte care ar putea trece neobservate într-o mlaștină sau în vreun fund de munte din Connaught ar aduce, într-o parohie englezească așezată, oprobriu asupra celor ce se îndeletnicesc cu ele și, ceea ce e cu mult mai rău, asupra instituției ale cărei umile mădulare sunt, și-atât.

Exista o oarecare demnitate în modul cum acest vârstnic și mărunț gentleman îi dojenea pe tineri, deși poate că nu era chiar demnitatea cea mai potrivită cu respectiva împrejurare. Domnul Helstone, stând drept ca un băț, arătând ca un uliu la pândă, avea, în ciuda pălăriei sale preotești, a redingotei negre și a ghetrelor, mai mult aerul unui ofițer veteran care-și muștruluiește subalternii, decât pe cel al unui preot venerabil care-și povățuiește fiii întru credință. Blândețea evanghelică, dulceața apostolică păreau să nu fi suflat cu duhul lor asupra feței aceleia oacheșe și aspre, ci hotărârea îi împietrise trăsăturile și ascuțimea înțelepciunii îi săpase brazde adânci pe chip. Și cucernica față bisericească urmă:

– M-am întâlnit cu Supplehough, care bălăcărea prin noroi în noaptea asta ploioasă. Se ducea să predice la taraba concurenței, în Milldean. După cum v-am spus, l-am auzit pe Barraclough mugind în mijlocul unei adunături ca un taur apucat de alte alea; dar pe *domniile-voastre*, domnilor, vă aflu zăbovind la un pahar de vin de Porto tulbure și ciorovăindu-vă ca niște babe arțăgoase. Nu-i de mirare că Supplehough a convertit, dând cu capul la fund în cristelniță șaisprezece oameni în toată firea pe zi, și asta, zi de zi, de două săptămâni încoace; nu-i de mirare că Barraclough, secătură și fățarnic cum e, le ademenește pe toate țesătoarele astea tinere, înzorzonate în floricele și în panglicuțe, să vadă că pumnul lui e mult mai tare decât marginea de lemn a putinei în care face el baie; și nu-i deloc de mirare că *domniile-voastre*, când sunteți lăsați să vă descurcați singuri, fără parohii dumneavoastră – adică eu, Hall și Boulty – care să vă stăm proptele, prea adesea ați ține sfânta liturghie adresându-vă doar pereților goi ai bisericii noastre, iar crâmpiei de predică seacă a domniilor-voastre l-ați citi numai pentru ajutoarele voastre, pentru organist și paracliser. Dar destul asupra acestui subiect. Am venit să stau de vorbă cu Malone. Am să-ți încredințez o treabă grea. O, viteze căpitan!

– Ce fel de treabă? întrebă Malone, îmbufnat. Doar nu poate fi nici o înmormântare la ceasul ăsta din zi.

– Ai cu ce te apăra?

– Cu ce mă apăra? Oho! Am și brațe, și picioare – și își arată brațele și picioarele vânjoase.

– Ei, asta-i! Vreau să zic, ai arme?

– Am pistoalele pe care mi le-ați dat chiar dumneavoastră; de ele nu mă despart; le așez gata încărcate pe scaun, la căpătâiul meu, în fiecare seară. Am și toiagul de corn.

– Prea bine. Vrei să te duci până la Hollow's Mill¹?

– Dar ce păcatele se întâmplă la Hollow's Mill?

– Nimic deocamdată, și poate că nici n-o să se întâmple; dar Moore e singur acolo; i-am trimis la Stilbro' pe toți lucrătorii în care se poate avea încredere; la fața locului au mai rămas doar două femei. Pentru cei care-i doresc binele ar fi un prilej fericit să-i facă o vizită, dac-ar ști ce frumos li s-a netezit calea.

– Eu nu mă număr printre cei care-i doresc binele; puțin îmi pasă de el.

– ȚȚ! Malone, măi, ție ți-e frică.

– Așa mă cunoașteți dumneavoastră pe mine? Dacă aș ști că iese cu păruială, m-aș duce; dar Moore e un om ciudat, închis, pe care nici măcar nu mă laud că-l înțeleg; și de dragul tovarășiei lui plăcute, n-aș face un pas.

– Dar *este* prilej de păruială; și dacă nu iese o încăierare în toată legea – căci, într-adevăr, nu prea se arată semne –, nu e totuși de crezut ca noaptea să treacă în deplină liniște. Știi că Moore s-a hotărât să instaleze mașinile cele noi și așteaptă astă-seară două vagoane de rame și cuțite de la Stilbro'. Scott, maistrul, și câțiva oameni aleși pe sprânceană s-au dus să le aducă.

– Lăsați că le aduc cu bine și în deplină liniște.

– Așa zice Moore, și susține că nu are nevoie de nimeni; cu toate acestea, trebuie să aibă pe cineva acolo, măcar ca să depună mărturie dacă se întâmplă ceva. Părerea mea e că omul ăsta e foarte nesocotit. Stă în biroul lui cu obloanele neferecate, iese pe întuneric și umblă brambura pe vale, pe ulița Fieldhead, printre lanuri, ca și când ar fi odrasla preaiubită a vecinilor, sau – fiindu-le zișilor vecini ca sarea-n ochi – parcă s-ar fi

născut „vrăjit“, cum se spune în cărțile de basme. Nu-i este învățătură de minte soarta lui Pearson, nici soarta lui Armitage, împușcați unul în casa lui și celălalt afară, în bălți.

– S-ar cuveni să-i fie învățătură de minte și să se păzească, se amestecă domnul Sweeting. Și nu cred că s-ar păzi, dacă i-ar fi dat să audă ce-am auzit eu deunăzi.

– Ce-ai auzit, Davy?

– Îl cunoașteți pe Mike Hartley, sir?

– Țesătorul acela antinomian¹? Îl cunosc.

– După ce a băut câteva săptămâni la rând, Mike sfârșește cu o vizită la parohia din Nunnely, ca să-i spună domnului Hall ce părere are dânsul despre predicile sale, să vestejească tendința îngrozitoare a ceea ce propovăduiește despre fabrici, și să-l prevină că pastorul și toți ascultătorii săi se află în beznă cea necuprinsă.

– Da, dar asta nu are nimic de-a face cu Moore.

– Pe lângă faptul că este antinomian, mai este și un aprig iacobin și un nivelator², sir.

– Știu. Dacă e băut zdravăn, nu se mai gândește decât la uciderea de regi. Mike nu cunoaște bine istoria și ți-e mai mare dragul să-l auzi înșirând pomelnicul tiranilor asupra cărora, după cum spune el, „răzbunarea sângelui a cucerit izbânda“. Omul ăsta găsește o bucurie ciudată în uciderea capetelor încoronate, sau a oricăror altor capete, din motive politice. Mi-a ajuns la ureche că are el un of ciudat în ce-l privește pe Moore: la asta făcea aluzie, Sweeting?

– Ați folosit tocmai cuvântul potrivit. Domnul Hall crede că Mike nu-i poartă lui Moore nici un fel de ură personală; zice că chiar îi place să alerge după el și să stea de vorbă, dar are *oful* ăsta, să se dea o pildă cu Moore. Deunăzi i-l ridică în slăvi domnului Hall ca pe proprietarul de fabrică dăruit cu cel mai luminat cap din Yorkshire, și din acest motiv afirmă că Moore

¹ Membru al unei secte religioase după a cărei doctrină, în conformitate cu poruncile Evangheliei, pentru mântuire nu este nevoie de respectarea unor comandamente morale, ci doar de credință

² La origine, un adept al direcțiilor radicale în perioada Revoluției engleze, în secolul al XVII-lea

¹ În traducere: Fabrica de pe vâlcea

trebuie ales ca jertfă, ca o ofrandă de cel mai mare preț. Dumneavoastră ce credeți, Mike Hartley asta e în toate mințile, sir? întrebă brusc Sweeting.

– Nu-mi dau seama, Davy. Poate că e scrântit, sau poate că e numai viclean – ori, mai știi, o fi și una, și alta.

– Zice că are vedenii, sir.

– Așa! E un adevărat Ezechiel sau Daniel când e vorba de vedenii. Vinerea trecută, seara târziu, tocmai mă culcam, a venit să-mi povestească despre o viziune care i s-a dezvăluit în parcul Nunnely chiar în după-amiaza aceea.

– Povestiți-ne și nouă, sir, cum a fost? îl rugă Sweeting.

– Davy, tu ai în craniul tău o despărțitură enormă care se cheamă Curiozitate; Malone, vezi, nu are așa ceva; nici uciderile, nici vedeniile nu-l interesează. Uită-te la el cum seamănă în clipa asta cu un Saf voinic și cu mințile duse aiurea.

– Saf! Cine a fost Saf, sir?

– M-am gândit eu că nu știi: poți să cauți; e un personaj biblic. Nu știu mai multe despre el decât numele și seminția; dar de când am fost mic și până azi i-am atribuit lui Saf o puternică personalitate. Te încredințez că era cinstit, greoi și lipsit de noroc; și-a aflat sfârșitul la Gob, de mâna lui Sibecai.

– Dar cu vedenia cum a fost, sir?

– Davy, auzi-vei. Donne își roade unghiile și Malone o ține într-un câscat; drept aceea numai ție va să ți-o spun. Mike e fără lucru, ca mulți alții, din păcate; domnul Grame, administratorul lui sir Philip Nunnely, i-a dat o slujbă la stăreție. După câte zicea, Mike își petrecuse toată după-amiaza tunzând gardul viu, până spre seară, dar înainte de a se lăsa întunericul, iată că auzi ceea ce i se păru lui ca o fanfară în depărtare – trompete, surle și sunetul unei goarne; venea dinspre pădure, și se minuna el ce-o fi căutând o muzică acolo. Își ridică ochii: printre mulțimea de copaci văzu mișcându-se lucruri, roșii ca macii sau albe ca floarea de mai; pădurea era plină de ele, se revărsau și umpleau tot parcul. Băgă de seamă apoi că erau ostași – cu miile și cu zecile de mii; dar nu făceau mai mult zgomot decât un roi de musculițe într-o seară de vară. Se alcătuiau rânduri-rânduri, susținea el, și mărsăluiau, regiment după regiment, prin parc;

i-a urmărit până au ajuns la Nunnely Common¹; muzica încă mai cânta încet și îndepărtat. Pe izlaz i-a văzut făcând un număr de exerciții – un bărbat îmbrăcat în tunică stacojie stătea în mijloc și-i îndruma; se întindeau, zicea el, pe cincizeci de pogoane; i-a avut înaintea ochilor vreme de o jumătate de ceas; pe urmă au plecat în deplină tăcere; tot timpul n-a auzit nici un glas de om, nici tropăit de picioare – nimic altceva decât muzica aceea stinsă care cânta un marș solemn.

– Și ncotro s-au îndreptat, sir?

– Spre Briarfield. Mike i-a urmărit; păreau să treacă pe la Fieldhead, când un nor de fum, revărsat parcă din gurile unei baterii de tunuri, se răspândi fără zgomot peste câmp, peste drum, peste izlaz, și se rostogoli, zicea el, albastru și pâcios, până la picioarele lui. După ce fumul se risipi, Mike se uită iar să-i vadă pe ostași, dar aceștia pieriseră; și nu i-a mai văzut. Mike, asemenea unui înțelept Daniel ce se află, nu numai că a povestit vedenia, dar a și tălmăcit-o: vrea să însemne, dă el de înțeles, vărsare de sânge și război civil.

– Dumneavoastră îl credeți, sir? întrebă Sweeting.

– Dar tu, Davy? Ei, hai, Malone, de ce n-ai plecat încă?

– Mă cam miră, sir, că n-ați stat cu Moore chiar dumneavoastră, căci vă plac lucruri de soiul ăsta.

– De stat așa fi stat, dacă, din păcate, nu l-aș fi poftit pe Boulty să ia cina la mine când se întoarce acasă de la întrunirea Societății Biblice din Nunnely. Am făgăduit să te trimit pe dumneata ca înlocuitor al meu, lucru pentru care, în treacăt fie zis, Moore nu mi-a mulțumit: ar fi vrut mai degrabă să fi stat eu cu el, nu tu, Peter. De se va întâmpla să fie cu adevărat nevoie de ajutor, voi veni și eu; clopotul fabricii va da alarma. Până una-alta, du-te, afară doar dacă (și se răsuci deodată spre domnii Sweeting și Donne), afară doar dacă nu preferi să meargă Davy Sweeting sau Joseph Donne. Ce spuneți, domnilor? Este o misiune de înaltă cinste, condimentată, pe deasupra, de o mică primejdie reală; căci oamenii sunt într-o stare de spirit neobișnuită, după cum știți cu toții, iar Moore cu fabrica

¹ În traducere: Izlazul de la Nunnely